

Prof. dr hab. Robert W. Ciborowski
Uniwersytet w Białymstoku

Białystok, 20.02.2020

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Filipa Tuźnika
pt. **"Kształtowanie współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowo - badawczymi"**

1. Uwagi ogólne

Przedstawiona rozprawa dotyczy kształtowania współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowo – badawczymi w kontekście transferu i zarządzania wiedzą. Temat rozprawy jest niezwykle interesujący, nie tylko ze względu na walory poznawcze, ale także z powodu możliwości oceny i sformułowania ewentualnych wniosków dotyczących praktyki gospodarczej obejmującej wzrost potencjału innowacyjnego firm.

Autor analizuje różne aspekty wskazanej współpracy prowadząc swego rodzaju dyskusję z różnymi kwestiami teorii zarządzania oraz elementami praktyki gospodarczej. Praca ma charakter porównawczy, ale jednocześnie przeglądowy i empiryczny.

Powyższe informacje od razu sugerują wielość problemów badawczych, wynikającą zarówno z szerokiego zakresu przedmiotowego, jak i dwóch „podmiotów badawczych” (przedsiębiorstwa i jednostki naukowo – badawcze), będących swego rodzaju punktem odniesienia do rozważań autora. Lektura rozprawy potwierdza to wstępne spostrzeżenie. Autor próbował w tekście podnieść problematykę teoretyczną, poczynając od wyjaśnienia elementarnych zagadnień związanych z działalnością organizacji i współpracy firm z otoczeniem, poprzez zagadnienia obejmujące metodę badawczą wykorzystaną w pracy, porównania analityczne, po ocenę współpracy firm w kontekście badań przeprowadzonych przez autora.

Takie ujęcie z punktu widzenia czytelnika jest o tyle korzystne, że znajdzie wiele wątków, które mogą być nie tylko poznawcze, ale i stanowić inspirację do dalszych badań. Tego typu ujęcie jest także niewątpliwym wyrazem znajomości tematyki przez autora i czyni niektóre wątki pracy bardzo ciekawymi samymi w sobie, nawet w oderwaniu od kontekstu całej pracy. W rozprawie widoczna jest znaczna wiedza autora i zebrana znacząca

bibliografia. Mocnym punktem takiego zakresu i zredagowania pracy są wyraźnie postawione hipotezy, jednoznaczne cele i przyjęta metoda badawcza. Wysoko należy ocenić to, co w naukach społecznych nazywa się warsztatem badawczym, ukazując pewien porządek metodologiczny.

We wstępie pada sformułowanie, że w rozprawie próbuje się potwierdzić hipotezy:

1. Firmy w Polsce posiadają małe doświadczenie w zakresie zarządzania współpracą z jednostkami naukowo – badawczymi w swojej działalności innowacyjnej.
2. Wykorzystanie zasad i sposobów zarządzania relacjami międzyorganizacyjnymi przez przedsiębiorstwo usprawnia procesy zarządzania jego współpracą z jednostkami naukowo – badawczymi.

Autor stara się również odpowiedzieć na pytanie: w jakim stopniu przedsiębiorstwa są w stanie podejmować i rozszerzać współpracę naukowo - badawczą. Ponadto celem uzupełnienia procesu badawczego autor stawia cztery hipotezy poboczne, które w bardzo precyzyjny sposób pokazują empiryczny proces oceny hipotez głównych. Hipotezy poboczne mieszczą się w konwencji przyczynowo - skutkowej, którą sugerują hipotezy główne, zresztą bardzo ciekawie postawione.

Próbując na podstawie lektury rozprawy zrekonstruować i odtworzyć tok myślowy autora, wydaje się, że w pracy chodzi o pokazanie możliwości współpracy naukowo - badawczej i jej wykorzystania w procesach innowacyjnych. W sekwencyjnym ujęciu, kolejną sprawą jest zbadanie, na ile współpraca naukowo – badawcza stanowi swoisty mechanizm wsparcia procesów innowacyjnych, prowadząc do podniesienia racjonalności, efektywności czy konkurencyjności oraz czy rezultat jest wystarczająco trwały dla przyszłego rozwoju przedsiębiorstw?

Stawiając hipotezy, że firmy w Polsce posiadają małe doświadczenie w zakresie zarządzania współpracą z jednostkami naukowo – badawczymi w swojej działalności innowacyjnej oraz, że wykorzystanie zasad i sposobów zarządzania relacjami międzyorganizacyjnymi przez przedsiębiorstwo usprawnia procesy zarządzania jego współpracą z jednostkami naukowo – badawczymi autor, wykorzystując badania empiryczne próbował zestawić różne kwestie działalności przedsiębiorstw w kontekście ich możliwości innowacyjnych. Wydaje się jednak, że przy niektórych zagadnieniach, można by zastosować w pracy więcej ocen

zgodności różnych kwestii teoretycznych z wynikami badań, czyli postawioną hipotezę weryfikować przez zbadanie zgodności z nią, jak największej liczby faktów naukowych. Być może nawet statystycznych. Ciekawe jest to, że wiele przedsiębiorstw konfrontuje się z kwestiami innowacyjnymi, ale tylko niektóre z nich potrafiły z tej konfrontacji uczynić dźwignię rozwojową, mimo, że współpracują z jednostkami naukowo – badawczymi w ograniczonym zakresie.

Kolejny problem, z którym autor dość skutecznie się zmierzył, to problem związków przyczynowo - skutkowych. W najbardziej syntetycznym ujęciu przedstawionym przez autora, interesująco brzmi zależność, że firmy w Polsce mają małe doświadczenie w zakresie zarządzania współpracą z jednostkami naukowo – badawczymi i powinny wykorzystać zasady i sposoby zarządzania relacjami międzyorganizacyjnymi celem usprawnienia tejże współpracy. Co ważne, w pracy autor dość skutecznie tą hipotezę weryfikuje, zarówno od strony literaturowej, jak i empirycznej.

Jest zrozumiałe, że ze względu na materię pracy, analiza ma w większości charakter jakościowy, ale w drugiej części znajdują się obszerna, dobrze zweryfikowana część empiryczna. Czasami zdarzają się, nieliczne wprawdzie, ale nakładania się zakresów analizy.

Podsumowując, ogólne uwagi można powiedzieć, że duża wielowątkowość rozprawy i przyjęcie założeń upraszczających wpłynęły na utrzymanie wyraźnej konstrukcji pracy z jasno określonym celem badawczym. Problem został również dobrze zanalizowany poprzez właściwą selekcję materiału i wyraźne podporządkowanie celowi i hipotezom pracy.

2. Struktura rozprawy

Praca składa się z siedmiu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Liczy (wraz z aneksami) 360 stron i 311 pozycji bibliograficznych plus strony internetowe i akty prawne,

Rozdział pierwszy dotyczący relacji międzyorganizacyjnych i współpracy przedsiębiorstwa z podmiotami otoczenia. Jest rozdziałem wprowadzającym i wyjaśniającym kluczowe kategorie związane z późniejszą analizą. Zawiera również przegląd i porównanie pojęć związanych z teorią zarządzania i przedsiębiorstwem.

Autor dokonał bardzo rzetelnego przeglądu różnego typu koncepcji teoretycznych i pokazał istotę zagadnienia, którym będzie się zajmował. Wydaje się, że z punktu widzenia potrzeb pracy takie podejście jest nad wyraz użyteczne.

Rozdział ten jest dowodem wiedzy dotyczącej teorii zarządzania autora i swobodnego komentowania formalnych zagadnień ekonomicznych. Wiedza ta jest zasadniczo wykorzystywana w kolejnych partiach rozprawy, gdyż autor skłania się ku analizom jakościowym.

Rozdział drugi skupia się na ocenie możliwości współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowo – badawczymi. Autor wskazuje i opisuje najważniejsze aspekty, kierunki i możliwości współpracy. Szczególnie interesujące jest uporządkowanie poszczególnych zagadnień i próba ich rangowania. Poza tym autor wskazuje na te elementy współpracy, które wynikają z konieczności rynkowej i instytucjonalnej firm.

W drugiej części rozdziału autor zwraca uwagę na konsekwencje współpracy firm i jednostek naukowo – badawczych w postaci transferu wiedzy i możliwości innowacyjnych. Pokazuje to, że autor rozumie i potrafi wyjaśnić powstające zależności przyczynowo – skutkowe. Świadczy to o dobrym wykorzystaniu warsztatu naukowego.

Ta część pracy uzupełniona jest przeglądem modeli współpracy i różnymi przykładami międzynarodowymi. Autor potrafi zatem całościowo spojrzeć na teorię i zależności z niej wynikające.

Rozdział trzeci: Współpraca przedsiębiorstw z jednostkami naukowo – badawczymi w Polsce obejmuje ocenę poziomu innowacyjności Polski oraz charakterystykę wpływu sektora badawczego na możliwości wzrostu innowacji. Autor pokazuje i ocenia schematy współpracy i jej konsekwencje w kontekście funkcjonowania różnych instytucji i przedsiębiorstw.

Niewątpliwie ciekawym elementem jest wskazanie na szereg barier nie pozwalających na rozwinięcie i zdynamizowanie współpracy.

Rozdział jest wyrazem umiejętności autora w doborze literatury i wykorzystania jej w kontekście problemu analizowanego w pracy.

Rozdział czwarty przedstawia metodykę badań wykorzystanych w rozprawie. Autor wyjaśnia koncepcję badań oraz charakteryzuje metodykę badań ankietowych. W tej części doktorant w sposób przejrzysty i logiczny prezentuje sposób prowadzenia badań oraz opisuje grupę badawczą. Od strony metodologicznej rozdział jest napisany poprawnie i w sposób przejrzysty. Dzięki temu doktorant konstruuje schemat badań empirycznych.

Rozdział piąty: Współpraca firm z jednostkami naukowo – badawczymi w świetle badań ankietowych obejmuje charakterystykę szeregu aspektów związanych z współpracą. Autor przedstawia najważniejsze wyniki badań wskazując na zarządzanie wiedzą i koordynację wspólnych działań jako kluczowe obszary determinujące współpracę.

Ta część pracy jest napisana przejrzysto i zrozumiale. Autor dobrze nawiązuje do części teoretycznej oraz jasno przedstawia zagadnienia związane z badaniami empirycznymi.

W części szóstej: Współpraca biznesu i nauki w świetle zogniskowanego wywiadu grupowego doktorant klasyfikuje kilka kwestii badawczych, zestawionych z opiniami przedsiębiorców. Rozdział jest dobrym uzupełnieniem wcześniejszych badań oraz pokazuje od strony praktyki gospodarczej różne zagadnienia wpływające na zakres współpracy oraz jej efektywność.

Pewną słabością tej części jest brak konsekwentnej zbieżności z wcześniej wskazanym obszarem współpracy. Nie zmniejsza to oczywiście pozytywnej oceny tego rozdziału.

W rozdziale siódmym: Kształtowanie współpracy firmy z podmiotami sektora nauki – konceptualizacja procesu i rekomendacje, autor prezentuje swego rodzaju podsumowanie badań oraz tworzy rekomendacje dla przedsiębiorstw i jednostek naukowo – badawczych w zakresie wyższej efektywności współpracy.

Autor dobrze wywiązuje się z podsumowania i na pewno jego opinie są bardzo wartościowe. Wskazałbym głównie na bardzo precyzyjne sklasyfikowanie wniosków dla wszystkich grup współpracy. Są one przemyślane i wskazują na dobre zrozumienie tematyki poruszanej przez autora.

Zakończenie rozprawy dobrze uzupełnia jej całość i nawiązuje do postawionych we wstępie problemu i hipotezy.

3. Uwagi końcowe

Podsumowując, zaletą recenzowanej pracy jest sam temat oraz dobra znajomość przez autora warstwy poznawczej, jak również podporządkowanie rozważań jasnej myśli przewodniej i wynikające stąd wszystkie konsekwencje, sygnalizowane przy omawianiu rozdziałów. Jediną kwestią budzącą wątpliwość jest brak przy niektórych zagadnieniach głębszej oceny weryfikacyjnej, pozwalającej szerzej ocenić prezentowane przez autora poglądy.

Lektura rozprawy nasuwa pewne pytania, co do których stanowisko autora byłoby ciekawe. Pytania te można sformułować w następujący sposób:

- 1) Czy polityka innowacyjna Polski oraz odpowiadający jej układ instytucjonalny wspierają współpracę firm i jednostek naukowo – badawczych ?

- 2) Jakie wnioski dla współczesnych przedsiębiorstw, wynikają z analizy autora?
- 3) Jakie błędy w funkcjonowaniu polskiego systemu gospodarczego wobec innowacyjności doprowadziły do braku współpracy firm i jednostek naukowo – badawczych?

4. Wniosek końcowy

Rozprawa przedstawiona przez mgra inż. Filipa Tużnika jest opracowaniem oryginalnym i spełnia warunki dotyczące rozprawy doktorskiej określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. (Dz.U. 2003 Nr 65 poz.595). Oceniana rozprawa stanowi wypełnienie luki poznawczej w zakresie współpracy przedsiębiorstw i jednostek naukowo - badawczych.

Sposób opracowania zebranego materiału, a także zastosowana metoda badawcza oraz ocena poszczególnych kwestii w rozprawie, pozwala jednoznacznie stwierdzić, że Doktorant dysponuje wiedzą teoretyczną i praktyczną z zakresu będącego przedmiotem dysertacji, jak również umiejętnością formułowania ocen i wniosków oraz prawidłowego ich uzasadniania. Uwagi i zastrzeżenia, które w recenzji w większości są polemiczne.

Biorąc pod uwagę walory poznawcze dysertacji, oryginalność opracowania, aktualność badanej problematyki stwierdzam, że recenzowana praca odpowiada wymaganiom stawianym pracom doktorskim, wnoszę więc o jej przyjęcie i dopuszczenie autora do jej publicznej obrony.

Prof. dr hab. Robert Ciborowski

